

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת השע"ג

פרשת ויגש

א. קדושת לוי.

והחיות של האומות היא המותרות, כידוע (והייק ח"ב קנב, ב). וזה פירוש הפסוק 'עוד יוסף בני חי', פירוש שאפילו יוסף כעת אצל המותרות, דהיינו 'עוד', שהמותרות נקרא 'עוד', אף על פי כן הוא 'חי' בקדושה:

עוד יוסף בני חי (מה, כח). שיוסף הצדיק עמד בצדקתו, אפילו במצרים שהיו שטופי זמה (רש"י לעיל ב, טו; תנחומא לך, ה), אף על פי כן לא למד ממעשיהם הרעים. והכלל, שעיקר השפע שיצא מן העולמות העיקר הוא בשביל ישראל,

פרק מה' פסוק כח':

1. לכאורה מה צורך יש לפרש פסוק זה ולהוציאו ממש?
2. פרשנו מספיר כאן את חלוקת הטוב בצולמ, התוכל להספיר?
3. לפי זה הוא מפרש את שתי המילים: "עוד, חי" כאופן מיוחד, התוכל להספיר?
4. מה מביא את פרשנו לכל זה?

* * *

ב. רמב"ן.

מז. (ד) לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך. אני תמה בטעם הזה שאמרו לו, כי גם במצרים אין מרעה כי כבוד הרעב בארץ מצרים כמו בארץ כנען או יותר, כי עליה היתה עיקר הגזירה. ואולי אמרו כי בארץ כנען מפני כבוד הרעב יאכלו האנשים עשב השדה ולא ישאירו מחיה לבהמה, אבל בארץ מצרים יש בה שבר יחיו בה האנשים ותשאר בה מרעה מעט. ויתכן שהיה בארץ מצרים מרעה מעט כאחו מפני היאורים והאגמים:

פרק מז' פסוק ד':

1. מהי קדיק תמיהתו fe פרשנו?
2. מה היה המצב הצופיתי בטח?
3. שתי תשובות נוספות: "אולי ויתכן" אוס"פ פרשנו, מה הן?

* * *

ג. רמב"ן.

(ה) אביך ואחייך באו אליך. הכנסת דברים. כאומר הנה שמעתי כי אביך ואחייך באו וארץ מצרים לפניך היא. והנכון בעיני שיאמר אביך ואחייך אליך באו לשמע כבודך, ועליך השליכו יהבם⁹⁹. ראה שתעשה עמם טובה כי עליך הדבר, ויש לאל ירך⁹⁷:

פרק מז' פסוק ה':

1. לכאורה מה קושי יש כאן?
2. איך פרשנו מספיר את התנהגות פרעה כלפי יוסף כאן?

* * *

ד. רש"ר הירש .

פרק מז' פסוק יא:

(יא) הם באים כדי לגור בארץ, ולא להתיישב בה. אך בדרישתו המיוחדת של פרעה ועל-פי פקודתו, התיישבו על הקרקע, וניתנה להם אחוזה.

אחזה. בהשקפה היהודית אין האדם תופס את הקרקע, אלא נאסר ונקשר לקרקע; הרוכש אדמה אינו „אוחז" אותה, אלא „נאחז" בה. רק מיטלטלין בטלים באישיות ומיוצגים על ידיה. ואילו קרקעות נושאים את האישיות ומייצגים אותה בשטח החוק. יחס זה — תוצאות רבות לו במשפט האזרחי היהודי (עי' לעיל כג, ד).

טאלות

1. מה הפציה שמטרידה את פרשננו בקטצ הראשון de דבריו ומה בדיוק מצנחו?
2. למה כל זה ניתן כפקודה דוקא?
3. בקטצ השני מסביר פרשננו de: "אחזה" ביהדות, מה בדיוק הסברו?
4. למה חשוב לו להסביר זאת ואיזה השלכות רציניות או חוקיות יש לכך?

* * *

ה. הכתב והקבלה .

פרק מז' פסוק יז:

(יז) וינהלם. שלטה לשונות ונשנשים לשון הסהגה, נהג, נסה, נהל, נבג, נונט על פעל הסהגה כלומר הטלעול החנוטה שנותן הוונטיג לנחנהג והולכתו אותו. עפ"י דרכיו ודלותו של הונטיג (דאס פיהרען) ולשון נסה ונהל על תקון הסהגה כלומר הסערכה הסדרית ואופן הנועיל זה כדי להנמיט לנחנהג איזו תועלת וטובה ע"י הסהגה (דיא פפלענגע). וההנדל שבין נסה לנהל לרש"ס נסה ישמש על הסהגה שעל ידו הונחנהג נלול ון הספסד שלא יקדמו שכן ופגע רע ומכל נזק חף שהי' ננוקוס הסכנה, ונהל ישמש על הסהגה שעל ידה ילויט חוספת טובה לנחנהג כמו על מי וננוטות ינהלני, תנחניי ותנהלני, וענינס חת רחנה וקוחו דוח לנחנהג מה שלא היו בזולת הסהגה (נעקווענליכקייט) ונחה הענין כאן וינהלס נלחס. ואונקלס שחרגס חנינון אינו לפי הנהל רק לפי הנוכוון:

טאלות

1. פרשננו מסביר שמהו de ומה זה כאן פאלס אפשרויות, התוכל להסבירן ומה ההבדל ביניהן?
2. מהי דעת אונקלס ואיך פרשננו מתייחס לכך?

* * *

ו. בלוי יקר .

פרק מא' פסוק כז:

וכן ויִשָּׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ גִּשְׁן וְגו'. כל פסוק זה באשמת בני ישראל הוא מדבר, פי הקב"ה גזר עליהם "כי גר יהיה ורצע" (לעיל טו,יג), והמה בקשו להיות תושבים במקום שנגזר עליהם גרות, כמו שדרשו אצל יעקב: "וישב יעקב" (לעיל לו,א), בקש לישב בשלנה, קפצה עליו רגזו של יוסף וכו'. כך הפסוק מאשימם על ישיבה זו שבקשו אחזה בארץ לא להם, ולא כך אמרו אל פרעה: "לגור בארץ באנו", מלמד שמתחלה לא ירדו להשתקע שמה אלא לגור במדייר בי דיירא, ועכשו חזרו מדבריהם, וכל כך נשתקעו שמה, עד שלא רצו לצאת ממצרים, עד שהצרו הקב"ה להוציאם משם ביד חזקה, ואותן שלא רצו לצאת מתו בשלשת ימי אפלה.

וַאֲמַר "וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד", וְסָמֵךְ לִיה
 "וַיַּחֲזִי יַעֲקֹב". רָמַז בְּסִמְכוֹת זֶה לְמַה
 שְׁאָמְרוּ רַז"ל: יַעֲקֹב לֹא מָת. וּמִקְשָׁה, וְכִי בְּכַדִּי
 חֲנֻטוֹ חֲנֻטִּיא וְכוּ', וּמִתְרַץ: מִקְרָא אֲנִי דוֹרֵשׁ,
 "אֵל מִיָּרֵא יַעֲקֹב" וְגו' "וְשָׁב זָרְעוֹ מֵאֶרֶץ
 שְׁבָתִים", מִקִּישׁ הוּא לְזָרְעוֹ, מֵה זָרְעוֹ בְּחַיִּים
 וְכוּ' ²⁵ (תַּעֲנִית ה:). וּמִקְשִׁים כָּאֵן, שְׁלֹא תִרְץ לוֹ
 כְּלוּם עַל וְכִי בְּכַדִּי חֲנֻטוֹ חֲנֻטִּיא וְכוּ'. וּבְאֹר
 הַדְּבָר כֶּף הוּא, שְׁכָל מִי שְׁמַנִּיחַ בְּנִים דוֹמָה
 כְּאֵלוֹ אֵינוֹ מָת, לְפִי שְׁעֵבֶר יִרְךָ אָמוֹ הוּא,
 וְכַרְעִיָּה דְאֵבוּיָה הוּא, וְחֶלֶק מִן הָאֵב כְּלוּל בְּבֶן,
 וְכַשֶּׁהֵבֶן בְּחַיִּים אִזְ גַּם חֶלֶק אָבִיו הַכְּלוּל בּוֹ
 בְּחַיִּים. וְדוֹקָא יַעֲקֹב, שְׁכָל מִשְׁתּוֹ שְׁלֵמָה וְכֻלָּם
 צְדִיקִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: כָּל הַמְעַמִּיד בֶּן צְדִיק
 כְּאֵלוֹ אֵינוֹ מָת (עֵיין רש"י בְּרַאשִׁית יח, ט), דְּוִקָּא
 בֶּן צְדִיק, אֲבָל בֶּן רָשָׁע הַחֲשׁוּב בְּחַיָּיו כְּמָת,
 כְּשֶׁל עוֹזֵר וְנִפְל עוֹזֵר, וְאִין בְּרָא כְּזֶה מוֹכִי אָבָא.
 לְפִיכֶךָ אָמְרוּ דוֹקָא יַעֲקֹב לֹא מָת, אֲף עַל פִּי
 שְׁחֲנֻטוֹ חֲנֻטִּיא, מִכָּל מְקוֹם כְּשֶׁזָּרְעוֹ בְּחַיִּים אִזְ
 גַּם הוּא חֶלֶק מִמֶּנּוּ בְּחַיִּים. וְדָבָר זֶה נִרְמַז
 בְּסִמְכוֹת זֶה, כִּי עַל יְדֵי "וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד"
 וְהִיָּה זָרְעוֹ בְּחַיִּים, לְפִיכֶךָ "וַיַּחֲזִי יַעֲקֹב", שְׁגַם
 הוּא בְּחַיִּים.

אמרות:

1. בקטע הראשון מאשים פרשנו את בני ישראל, מה הסטוק מאפשר לו לצלות כק?
2. אחי קרה מהפך זה, איך ולאמה?
3. איך זה הספיצ על האולתה ממזרים?
4. סמיכות צנין הכריון לחיי יצקב מאפשר לפרשנים לדרוש זאת בצמ, מה הפציה?
5. מה רוצה המדרש ללמדנו מרציון זה שיעקב לא מת?

* * *